

ANATOLE FRANCE

ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ

Είναι μεγάλη πλάνη να νομίζουμε πως οι επιστημονικές αλήθειες διαφέρουν ουσιαστικά από τις κοινές αλήθειες. Δε διαφέρουν παρ' από την έκταση και την ακρίβεια. Από πρακτική έποψη, είναι σημαντική ή διαφορική. Μά δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η παρατηρητικότητα του σοφοῦ σταματάει στην επιφάνεια και στο φαινόμενο, χωρίς ποτέ να μπορεί να διπεράσει την ύπαρξη ούτε να ξαίρει τίποτ' από την αληθινή φύση τῶν πραγμάτων. Ένα μάτι όπλισμένο με μικροσκόπιο δεν είναι λιγότερο ανθρώπινο μάτι. Βλέπει περισσότερο από τ' άλλα μάτια, δε βλέπει αλλοιώτικα. Ο σοφός πολλαπλασιάζει τις σκέσεις του ανθρώπου με τή φύση, μά του είναι αδύνατο ν' αλλάξει στο παραμικρό τον ουσιαστικό χαραχτήρα τῶν σκέσεων αὐτῶν. Βλέπει πως προέρχονται μερικά φαινόμενα που ξεφυύγουν σ' έμας, μά του είναι απαγορευμένα, όσο και σ' έμας, να μάθει γιατί προέρχονται.

Να ζητῆμε μιαν αρχή από την επιστήμη είναι σα να εκθέτουμε τον έαυτό μας σε σκληρά λάθη. Πίστευαν εδώ και τριακόσια χρόνια πως ή γή εΐταν κέντρο τῆς δημιουργίας. Ξαίρουμε τώρα πως δεν είναι παρὰ μιὰ πηγμένη σταγόνα ήλιου. Ξαίρουμε ποια άέρια καΐνε στην επιφάνεια τῶν πιό μακρινῶν άστρων. Ξαίρουμε πως τὸ σύμπαν, μέσα στο όποιο εΐμαστε πλανώμενη σκόνη, γεννάει και καταβροχτίζει σε μιαν εξακολουθητική εργασία. Ξαίρουμε πως γεννάει άκτάπαυτα και πως πεθαίνει άστρα. Μά σε τί ή αρχή μας θάχε αλλάξει από τις τόσο τεράστιες ανακάλυψες; Οι μητέρες γι' αὐτό αγάπησαν περισσότερο ή λιγότερο τὰ παιδάκια τους; Νοιώθουμε περισσότερο ή λιγότερο την όμορφιά τῶν γυναικῶν; Η καρδιά χτυπάει αλλοιῶς στο στήθος τῶν ήρώων; "Όχι! "Όχι! "Αν ή γή είναι μικρή ή μεγάλη, δε νοιάζει τον άνθρωπο. Είναι αρκετά μεγάλη γιὰ να πονοῦν, να χαποῦν. "Ο πόνος κ' ή αγάπη, να οι δυὸ ήμοιες πηγές τῆς άστειρευτής όμορφιάς τῆς. "Ο πόνος! Τί θεΐα παραγνώριση! Του χρωστᾶμε δε, τι κηδὸ είναι μέσα μας, δε δίνει αξία στη ζωή. Του χρωστᾶμε τον οΐχτο, του χρωστᾶμε τὸ θάρρος, του χρωστᾶμε όλες τις άρετές. Η γή δεν είναι παρὰ ένα σπειρί άμμος στην άτελείωτη έρημο τῶν κόσμων. Μά, αν δε πονοῦν παρὰ στη γή μόνο, είναι πιό μεγάλη απ' όλο τον άλλο κόσμο. Τί λέω; Είναι τὸ πᾶν και τὸ υπόλοιπον δεν είναι τίποτα. Γιατί, άλλωστε, δεν υπάρχει ούτε άρετή, ούτε πνεῦμα. Τί είναι τὸ πνεῦμα παρὰ ή τέχνη που μαγεῦει τον πόνο; Είναι τὸ μόνο

αΐστημα που ή ήθική αναπαύει φυσικά. "Από πολὺ μεγάλα πνεύματα τρυφήκανε, τὸ ξαίρω άλλες ελπίδες. "Ο Ρενάν αφινόταν θεληματικά, γελῶντας, στο όνειρο μιὰς επιστημονικής ήθικής. Εΐχε στην επιστήμη πίστη σκεδὸν άπεριόριστη. Πίστευε πως θάλλαζε τον κόσμο, έπειδή τρυπάει τὰ βουνά. Δεν πιστεύω, όπως εκείνος, πως μπορεί να μᾶς θεοποιήσει. Να λέω την αλήθεια, δεν έχω γι' αὐτό καμιάν έπιθυμία. Δε νιώθω μέσα μου την ὕλη ενός θεοῦ, όσο μικροῦ κι αν είναι. Η άδυναμία μου μου είναι ακριβή. Κρατιέμαι στην άτέλειά μου όπως στην αίτία τῆς ύπαρξής μου.

Βρήκα στους σοφούς την άπλότητα τῶν παιδιῶν και κάθε μέρα βλέπουμε άμαθεΐς που νομίζουν τον έαυτό τους άξονα του κόσμου. "Αλίμονο! Καθένας μας βλέπει στον έαυτό του τὸ κέντρο του σύμπαντος. Είναι τὸ κοινό όνειροπόλημα. "Ο δρομοκαθαριστής δεν χωρίζεται απ' αὐτό. Γίνεται από τὰ μάτια του, που οι μπιτιές του, στρογγυλεύοντας γύρω του τὸ θεο θόλο, τον βάζουν σε ώρακα θέση άνάμεσα σ' οὐρανὸ και γή. "Ισως ή πλάνη αὐτή νάχει κλονιστεί λίγο σ' εκείνον που έχει σκεφτεί πολὺ. Η ταπεινώσונה, σπάνια στους μορφωμένους, είναι πιό σπάνια στους άγραμμάτους.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

A. BLOCK

ΟΙ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΜΟΥ

Οι έπιθυμιές μου πέθαναν κι ακόμα εγὼ ζῶ
Και τὰ όνειρα μου έπαισα κι αὐτὰ να τ' αγαπῶ,
Τὰ βάσανά μου μείνανε μονάχα τὰ σκληρά
Που είναι τῆς άδειασιμένης μου καρδιάς, φροῦτα πικρά
Στις θύελλες τῆς τύχης μου, τ' όριο μου τὸ στεφάνι
Μαράθη και τ' άνθήκια του τ' άρπαξε φυσομάνι...
Μονάχος, όλομόναχος με στενοχώρια ζῶ,
Προσμένοντας τὸ τέλος μου ποτ' άραγε θά δῶ...
"Ετσι απ' την παρακάκιρη δερμένος παγωνιά
"Όπως τῆς θύελλας φυσῶ χειμερινή σφυριά
Μονάχο στο στερὸ κλαδι που είναι γυμνωμένο
Τὸ φύλλο που παραζήσε τρέμει κίτρινασμένο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ